

Землянський А.М.

кандидат філософських наук,

доцент кафедри комп'ютерних наук

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті акцентовано на актуальності проблеми інформаційної безпеки в контексті швидкого розвитку цифрового світу. Запропоновано аналіз основних загроз інформаційній безпеці здобувачів освіти та надано огляд методів і засобів захисту, необхідних для підвищення рівня безпеки. Особливу увагу приділено ролі освіти у формуванні компетентностей, необхідних для захисту інформації. Стаття підкреслює важливість розвитку інформаційної грамотності серед студентського контингенту та застосування проактивних методів захисту.

Ключові слова: інформаційна безпека, вища освіта, цифровізація, інформаційні технології, інформаційна загроза.

Zemlianskyi A.M. Formation of the Fundamentals of Information Security of Personality in High School Students. The article focuses on the relevance of the information security issue in the context of rapid digital advancement. It provides an analysis of the main threats to students' information security and offers an overview of methods and tools for enhancing security levels. Special attention is given to the role of education in shaping the necessary competencies for information protection. The article emphasizes the importance of developing information literacy among students and implementing proactive security measures.

Key words: information security, higher education, digitalization, information technologies, information threat.

Актуальність дослідження. У сучасному світі інформаційна безпека особистості набуває все більшого значення, оскільки цифровізація нарощує темпи в усіх сферах нашого життя. Проблематика

захисту інформації стає актуальною не лише для фахівців у галузі інформатики та інформаційних технологій, а й для кожного громадянина [5, с. 120]. Окрім цього, розвиток інформативної компетентності і забезпечення інформаційної безпеки особистості у студентському середовищі стає вагомим частиною освітнього процесу в університетах.

Мета дослідження полягає у аналізі основних загроз інформаційній безпеці студентів, а також висвітлення методів та засобів захисту інформації, які можуть бути застосовані для підвищення рівня інформаційної безпеки. Особлива увага буде приділена ролі освіти у формуванні компетентностей, необхідних для забезпечення інформаційної безпеки особистості студентів. Ми розглянемо не лише теоретичні аспекти, а й практичні підходи до забезпечення інформаційної безпеки, щоб побудувати міцну основу для захисту від потенційних загроз в інформаційному просторі.

Виклад основного матеріалу. Останніми десятиліттями інформаційний аспект розвитку суспільства був об'єктом досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, основні аспекти інформаційного суспільства висвітлено в класичних працях західних дослідників Д. Белла, Н. Вінера, М. Кастельса і Д. Тапскота, Г. Хакена та ін. Глобальні проблеми інформаційного розвитку розглядались у студіях вітчизняних дослідників, таких як О. Панарін, Г. Почепцов, С. Луценко, С. Чукут та ін. Особливостям забезпечення національної безпеки присвятили свої праці О. Валевська, О. Власюк, В. Голобуцький, В. Горбулін, А. Гуз, О. Данільян, С. Луценко, Є. Макаренко, О. Сенченко, В. Степанов та ін.

Основні загрози інформаційній безпеці студентів можна класифікувати таким чином:

- відсутність доступу до необхідних даних через несанкціоновані дії або технічні збої;
- несанкціоноване або випадкове змінення даних, що може призвести до втрати важливої інформації або її спотворення;
- несанкціонований доступ до особистої або конфіденційної інформації студентів, що може призвести до порушення приватності;
- віруси, трояни, шпигунське програмове забезпечення, які можуть бути непомітно встановлені на пристрої здобувачів і використані для крадіжки інформації або нанесення шкоди їхнім пристроям;

- несанкціоноване перехоплення інформації під час її передачі через мережу або витік даних через ненадійні канали зв'язку.

Термін «інформаційні загрози» слід розуміти як будь-які обставини або події, які можуть негативно вплинути на інформаційну систему через несанкціонований доступ, знищення, розголошення, зміну даних або відмову в обслуговуванні. Освітні установи як публічні інституції з непостійною аудиторією стикаються з особливими викликами в дотриманні інформаційної безпеки своїх мереж. Це обумовлено широким спектром загроз, які є більш різноманітними та серйозними, ніж у багатьох інших системах [3, с. 150]. Проблема інформаційної безпеки в освіті є особливо гострою через процес інформатизації, що вимагає від університетів впровадження комплексних заходів для захисту інформації [4, с. 32].

Сучасні технології, що забезпечують інформаційну безпеку, допомагають освітнім установам вирішувати різні завдання, як, наприклад, організація безпечного доступу до навчальних матеріалів та систем з будь-якої частини світу [2, с. 25]. Це включає:

- розробку та впровадження політики інформаційної безпеки, управління ризиками;
- системи фізичної безпеки, системи відеоспостереження, освітлення та сигналізації, захист будівель та приміщень, а також інструменти та засоби програмного та апаратного забезпечення;
- національне законодавство у сфері інформаційної безпеки та міжнародне законодавство.

Основні компоненти політики інформаційної безпеки включають цілі, завдання, принципи та ключові напрямки забезпечення безпеки інформації в закладах вищої освіти [1, с. 34]. Формування політики інформаційної безпеки включає кілька завдань:

1. Аналіз процесів взаємодії з інформацією.
2. Визначення ролі та місця політики інформаційної безпеки.
3. Формулювання основних компонентів політики інформаційної безпеки.
4. Розробка базових методів управління процесом впровадження політики інформаційної безпеки.

Освіта відіграє ключову роль у підвищенні рівня інформаційної безпеки здобувачів, особливо на тлі глобалізації та розвитку

інформаційно-комунікаційних технологій. В цьому контексті, освітні установи, зокрема університети, виступають не лише як центри навчання, але й як майданчики для створення, тестування та впровадження передових ІТ-проектів, що забезпечують інформаційну безпеку. Це дозволяє викладачам та студентам взаємодіяти, не переймаючись збереженням інформації.

Освітній сектор починає усвідомлювати необхідність формування значущих компетенцій та навичок, включно з критичним та аналітичним мисленням, скептицизмом, а також медіаіміунітетом. Введення медіаосвіти в шкільні програми розглядається як відповідь на виклики інформаційної безпеки в освітньому секторі. Формування елементів інформаційної безпеки як частини освіти з інформаційної культури є критично важливим у вирішенні проблеми інформаційної безпеки в сучасному інформаційному суспільстві. Наприклад, освітня програма «Інформаційно-цифровий простір: відкрита освіта» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного [6, с. 9] охоплює такі теми, як кібербезпека, інформаційна безпека та цифрова грамотність, і має на меті надати теоретичні знання про сутність, прояви, наслідки та механізми інформаційної безпеки. Програма зосереджена на формуванні навичок для запобігання та усунення загроз у інформаційній сфері та розвитку компетенцій для ефективного захисту інформації. Вона охоплює оцінку ризиків інформаційної безпеки, правову та нормативну базу, а також основи побудови комплексної системи контролю доступу та захисту інформації.

Висновки. Розгортання цифровізації в усіх сферах життя суспільства робить актуальним питання інформаційної безпеки, зокрема серед студентського контингенту закладів вищої освіти. Важливим є розуміння основних загроз інформаційній безпеці та ролі освіти у формуванні відповідних навичок і компетентностей для їх протидії. Зосередження уваги на проактивних методах захисту та розвитку інформаційної грамотності в студентському середовищі є ключовим для побудови суспільства, що здатне ефективно захищати себе від інформаційних загроз.

Освітні програми, які охоплюють кібербезпеку, інформаційну безпеку та цифрову грамотність, мають життєво важливе значення для підвищення рівня захищеності індивідів у цифровому світі. Створення

міцної та ефективної системи інформаційної безпеки в університетах не тільки вбереже студентів від потенційних загроз, але й зіграє важливу роль у формуванні основ цифрової безпекової культури на майбутнє. Таким чином, навчання та освіта у цій галузі стають головоположними в підготовці нового покоління до викликів інформаційного суспільства.

Література

1. Беляков К. І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення. *Information in Ukraine: problems of organizational, legal and scientific maintenance* : монографія / ДНДІ МВС України. Київ : КВІЦ, 2008. 576 с.
2. Ільїн О. О. Когнітивна модель управління інформаційною безпекою вищого навчального закладу. *Сучасний захист інформації: науково-технічний журнал*. 2017. № 2(30). С. 24–30.
3. Кириленко Н. М. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища вищого навчального закладу. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*: III міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 2012. Ч.1. С. 149–151.
4. Кухарська Н. П. Оцінка інформаційного середовища вищих навчальних закладів та аналіз загроз його безпеці. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*. 2015. Вип. 4. Ч. 2. С. 31–35.
5. Мірошніченко М. Ю. До проблеми захисту інформаційних систем. Сучасний стан та перспективи розвитку електротехнічних систем: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції пам'яті В.В. Овчарова (04-18 листопада 2021 р., м. Мелітополь). 2021. С. 120–122.
6. Освітня програма підвищення кваліфікації для педагогічних і науково-педагогічних працівників «Інформаційно-цифровий простір: відкрита освіта». Запоріжжя: ТДАТУ імені Дмитра Моторного, 2023. 11 с.